

تقویت نظام خانواده

و آسیب‌شناسی آن

جلد دوم

۲۵۵

شماره ردیف

۶۷ - اخلاق

شماره موضوعی

۱۳۸۶ - ۷

تقویت نظام خانواده و آسیب‌شناسی آن (ج ۲)

- تدوین: معاونت پژوهش، گروه روان‌شناسی
- ناشر: مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- چاپ: پاسدار اسلام
- نوبت و تاریخ چاپ: اول، بهار ۱۳۸۶
- شمارگان: ۱۵۰۰
- قیمت: ۱۹۵۰ تومان

○ دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۲۸
تلفن و نمابر: ۰۲۵۱-۷۷۲۲۲۲۶

○ شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۰۲۵۱-۲۹۲۲۲۲۸ - داخلی: ۶۲۹

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

شابک: ۹۶۴-۳۱۱-۲۸۴-۹

۹۸۶۱

مقدمه
پیشگفتار

✓ بررسی مشکلات

چکیده
مقدمه
روش
یافته‌ها
بحث
راه‌کارها
کتاب‌نامه

✓ خانواده و مطالبات

چکیده
مقدمه
تعریف تمکین
آثار حقوقی تمکین
جواز عدم تمکین
تأثیر اختلالات و انحرافات
آثار حقوقی اختلالات و انحرافات
بررسی میدانی تأثیر اختلالات
کتاب‌نامه

مقایسه شیوه‌های حل مسئله زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق

مرتضی روستانی^۱ / حمیدرضا آقا محمدیان شعریاف^۲ / سارا کفایی راد

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، مقایسه شیوه‌های حل مسئله زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق بوده است. برای دستیابی به این هدف، تعداد ۴۰ نفر زن متقاضی طلاق و ۴۰ نفر مرد متقاضی طلاق از میان افراد مراجعه کننده به دادگاه خانواده شهرستان مشهد در سال ۱۳۸۲ از طریق روش نمونه گیری در دسترس و به همین میزان زنان و مردان غیر متقاضی که در زمان اجرای تحقیق با همسران‌شان زندگی می‌کردند، به همین شیوه انتخاب و با استفاده از مقیاس شیوه حل مسئله کسیدی و لانگ که روایی و اعتبار آن توسط مظاهری و قشنگ (۱۳۸۰) به دست آمده است، مورد سنجش قرار گرفتند. روایی پرسش‌نامه از طریق روایی ملاق ۰/۷۶ و اعتبار آن از طریق آزمون-آزمون مجدد ۰/۸۹ گزارش شده است. داده‌ها از طریق مقایسه دو میانگین مستقل مورد بررسی قرار گرفته و در سطح ۰/۰۵ معنادار می‌باشد.

۱. کارشناس ارشد روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد.

۲. عضو هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد.

بر اساس یافته‌های پژوهش، بین زنان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در عامل‌های بی‌باوری و شیوه تقرب، تفاوت معناداری مشاهده گردید و در عامل‌های کنترل حل مسأله، خلاقیت، اعتماد در حل مسأله و شیوه اجتناب میان آنها تفاوت معنادار مشاهده نشد.

هم‌چنین مردان متقاضی طلاق با مردان غیر متقاضی در عوامل بی‌باوری، کنترل حل مسأله و اجتناب تفاوت نشان دادند و در عوامل خلاقیت و شیوه تقرب میان این دو گروه تفاوت معنادار مشاهده نگردید.

این پژوهش هم‌چنین نشان داد که مردان غیر متقاضی در مقایسه با زنان غیر متقاضی طلاق، بیش‌تر به توانایی خود در روبه‌رو شدن با موقعیت‌های مسأله‌زا اعتماد دارند و زنان این گروه نسبت به مردان، تمایل بیش‌تری به رد شدن از مشکلات به جای مقابله رو در رو با آنها دارند. در سایر عوامل میان زنان و مردان غیر متقاضی تفاوت معنادار مشاهده نشد. با توجه به آن‌که زنان و مردان متقاضی طلاق دارای مهارت‌های مسأله‌گشایی منفی بیش‌تری در مقایسه با زنان و مردان غیر متقاضی می‌باشند، به نظر می‌رسد آموزش شیوه‌های کارآمد مسأله‌گشایی و مقابله سازگارانه با استرس‌ها و تغییرات زندگی می‌تواند کمک مؤثری به آنان در رویارویی با تنیدگی‌ها بنماید.

کلید واژه: شیوه‌های حل مسأله، زنان متقاضی طلاق، مردان متقاضی، زنان غیر متقاضی، مردان غیر متقاضی.

مقدمه

مسأله‌گشایی به عنوان یک روش مداخله مؤثر، کاربردهای زیادی یافته است و برای طیف وسیعی از مشکلات عادی زندگی و اختلالات رفتاری به کار گرفته می‌شود.^۱ از این شیوه برای مداخله در بحران و نیز مشکلاتی از قبیل فقدان مسائل زناشویی، افسردگی، اضطراب، انواع اعتیادها، مشکلات تحصیلی و مسائل دیگر از این قبیل استفاده می‌شود.^۲

۱. گات، مینورس و الیس، ۱۹۹۷.

۲. واتسون و تارپ، ۱۹۹۷؛ کانت و هم‌کاران، ۱۹۹۷؛ ایوانف و هم‌کاران، ۱۹۹۲؛ بلنک استاین و هم‌کاران، ۱۹۹۲؛ هاگا و هم‌کاران، ۱۹۹۵.

پژوهش
برخوردارند،
حل مسأله را
داشتن قدرت
از سوی
محرک تنش
شود، می‌توان
افزایش دهد
مفهوم
توسط دزور
خودرهنمون
مشکلات زن
این مفهوم
خود، از سائ
موجود در م
در تعداد
مطرح شده است
فوکس)
شرایط منحص
۱. دزوریلوچ
۲. پوپ، مکها
۳. دزوریلوچ
۴. همان
۵. جاکوین
۶. مسأله‌گشایی
۷. ویوچنیچ،

پژوهش‌ها نشان می‌دهد، افرادی که از توانایی بیش‌تری برای حل مسأله برخوردارند، بهتر می‌توانند با انواع استرس و مشکلات زندگی مقابله کنند و آنهایی که حل مسأله را یاد می‌گیرند، احتمالاً به‌طور مؤثری با استرس مقابله می‌کنند؛^۱ به بیان دیگر، داشتن قدرت حل مسأله بیش‌تر با مشکلات روان‌شناختی و اجتماعی کم‌تر همراه است.^۲ از سوی دیگر با افزایش مهارت‌های مسأله‌گشایی می‌توانیم این احتمال را که محرک تنش‌زا بتواند بر ما غلبه کند، کم کنیم. این فرآیند اگر به نحو مؤثری به کار گرفته شود، می‌تواند فرد را برای مقابله سودمند با انواع وسیعی از موقعیت‌های استرس‌زا افزایش دهد.^۳

مفهوم حل مسأله که فرآیند مقابله‌ای آگاهانه، منطقی، پرتلاش و هدف‌مند است، توسط دزوریلا ونزو (۱۹۸۲) چنین تعریف شده است: «فرآیند شناختی - رفتاری خودرهنمون که فرد با استفاده از آن تلاش می‌کند راه‌های مقابله مؤثر یا انطباقی با مشکلات زندگی روزمره را بیابد.»^۴

این مفهوم آن‌گونه که معمولاً مورد نظر است، شامل مجموعه‌ای از تعامل‌هاست که خود، از ساخت مشخصی برخوردار است و برای حل زمینه‌های تعارض‌آمیز خاص موجود در میان همسران طرح شده است.^۵

در تعدادی از تحقیقات اولیه، ارتباط مسأله‌گشایی خانواده^۶ با تعارضات زناشویی مطرح شده‌ای که در طلاق شرکت دارند، مورد توجه قرار گرفته است.^۷

فوکس (۲۰۰۰) نیز با ارزیابی رفتار مسأله‌گشایی بر سودمندی آن در حل مشکل، شرایط منحصر به فرد، موقعیت‌های بفرنج و مداخله در طلاق تأکید کرد. از سوی دیگر،

طلاق در دید و در اجتناب سی‌یاوری، ست و شیوه سه با زنان یقین‌های بیش‌تری به سایر عوامل با توجه به شایب عشقی نظر می‌رسد استرس‌ها و گرها بنماید.

ی، زنان غیر متقاضی،

دی یافته است و برای کار گرفته می‌شود.^۱

نقدان مسائل زناشویی، بل دیگر از این قبیل

ان، ۱۹۹۲، بلنک استاین و

۱. دزوریلا و چنج، ۱۹۹۵.

۲. بوپ، مک‌هال و کرای هه، ۱۹۸۸.

۳. دزوریلا و چنج، ۱۹۹۵.

۴. همان.

۵. جاکوینسن و مارگولین، ۱۹۷۹؛ به نقل از برنشتاین و برنشتاین، ترجمه سهرابی و بیرشک، ۱۳۷۷.

۶. مسأله‌گشایی خانواده رفع شرایطی است که در دست‌یابی به یک هدف اصلی در خانواده ایجاد مانع می‌کند.

۷. ویوچینیج، ۱۹۹۹.

مشکلات و مباحث مطرح شده در جلسات خانواده‌درمانی نشان می‌دهد که در موارد بسیاری اختلاف ناشی از تفاوت حل مسأله زوجین است.^۱ از این رو آموزش مهارت‌های مسأله‌گشایی می‌تواند در درمان ناهم‌آهنگی‌های زناشویی نقش مؤثری داشته باشد. در تأیید این مطالب، آموزش همسران در یادگیری مهارت‌های کارآمد مسأله‌گشایی اهمیت می‌یابد؛ در این زمینه به عنوان مثال، وینسنت و هم‌کاران (۱۹۷۵)؛ به نقل از برنشتاین و برنشتاین، ترجمه سهرابی و بیرشک، (۱۳۷۷)، اهمیت آموزش همسران را در یادگیری مهارت‌های کارآمد مسأله‌گشایی به تفصیل نشان دادند. این پژوهش‌گران دریافتند که همسران پریشان به گونه‌ای چشم‌گیر رفتارهای مشکل‌گشایی منفی بیش‌تر و مثبت کم‌تری را در مقایسه با همسران غیر پریشان بروز می‌دهند. به‌علاوه بسیاری از پژوهش‌ها، آموزش حل مشکل را به نحوی موفق در درمان ناهم‌آهنگی‌های زناشویی به کار برده‌اند.^۲

در مجموع پژوهش‌های فوق حمایت تجربی قابل توجهی را بر اثربندی مسأله‌گشایی در درمان ناهم‌آهنگی‌های زناشویی، فراهم می‌سازد.

هدف از پژوهش حاضر، مقایسه شیوه‌های حل مسأله در زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق بود. بدین ترتیب اهداف تحقیق به صورت زیر مطرح شد:

۱. مقایسه شیوه‌های حل مسأله زنان متقاضی و غیر متقاضی طلاق.
۲. مقایسه شیوه‌های حل مسأله مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق.
۳. مقایسه شیوه‌های حل مسأله زنان و مردان غیر متقاضی طلاق.

برای دستیابی به اهداف تحقیق سئوالات پژوهش به صورت زیر مطرح گردید:

۱. آیا شیوه‌های حل مسأله زنان متقاضی و غیر متقاضی طلاق با یک‌دیگر تفاوت دارد؟
۲. آیا شیوه‌های حل مسأله مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق با یک‌دیگر متفاوت است؟
۳. آیا شیوه‌های حل مسأله زنان و مردان غیر متقاضی طلاق با یک‌دیگر تفاوت دارد؟

۱. بیرامی، ۱۳۷۸.

۲. برنشتاین، آنتون و دیگران، ۱۹۸۱؛ برنشتاین، پنچ و دیگران، ۱۹۸۱؛ جاکویسن، ۱۹۷۹، ۱۹۷۸ و

۱۹۷۷، وین و دیگران، ۱۹۷۳؛ به نقل از برنشتاین و برنشتاین، ترجمه سهرابی و بیرشک، ۱۳۷۷.

روش پژوهش

پژوهش حا

شامل مجمو

بررسی است

موجود یا یا

تحقیق ت

مربوط به و

موجود را تع

تحقیق ع

پی برد. هم

بررسی می‌ش

جامعه و نمون

جامعه مورد

مردان متقاض

آن به دادگاه

متقاضی جدا

هم‌چنین

پژوهش با هم

روش انتخاب

گاهی اوقات

ممکن است.

۱. سرمد و هم‌کار

۲. خاکی، ۱۳۷۸

۳. سرمد و هم‌کار

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیق توصیفی و از دسته علی-مقایسه‌ای است. تحقیق توصیفی شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آنها توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است. اجرای تحقیق توصیفی می‌تواند صرفاً برای شناخت بیشتر شرایط موجود یا یاری دادن به فرآیند تصمیم‌گیری باشد.^۱

تحقیق توصیفی شامل جمع‌آوری اطلاعات برای آزمون فرضیه یا پاسخ به سؤالات مربوط به وضعیت فعلی موضوع مطالعه می‌شود. یک مطالعه توصیفی چگونگی وضع موجود را تعیین و گزارش می‌کند.^۲

تحقیق علی-مقایسه‌ای گذشته‌نگر بوده و سعی دارد که از معلول به علت احتمالی پی ببرد. هم‌چنین در این تحقیق، علت و معلول (متغیر مستقل و وابسته) پس از وقوع بررسی می‌شود.^۳

جامعه و نمونه آماری

جامعه مورد بررسی شامل مردان و زنان متقاضی و غیر متقاضی طلاق می‌شد. زنان و مردان متقاضی طلاق افراد ۱۶-۵۵ سال را شامل می‌شد که با تنظیم دادخواست و ارائه آن به دادگاه خانواده مشهد در سال ۱۳۸۲، تقاضای رسیدگی داشتند و یک یا هر دو، متقاضی جدایی بودند.

هم‌چنین مردان و زنان غیر متقاضی افراد ۱۶-۶۱ سال بودند که در زمان اجرای پژوهش با همسران خود زندگی می‌کردند.

روش انتخاب نمونه

گاهی اوقات، انتخاب نمونه به صورت تصادفی، مشکل و حتی در برخی مواقع غیر ممکن است. در چنین شرایطی پژوهش‌گر از نمونه‌گیری در دسترس استفاده می‌کند.

۱. سرمد و هم‌کاران، ۱۳۷۹.

۲. خاکی، ۱۳۷۸.

۳. سرمد و هم‌کاران، ۱۳۷۹.

که در موارد
رو آموزش
نش مؤثری
ای کارآمد
ران (۱۹۷۵)؛
یت آموزش
ن دادند. این
شکل‌گشایی
وز می‌دهند.
ق در درمان
بر اثرمندی

ان متقاضی و
ح شد:
ح گردید:

ر تفاوت دارد؟
متفاوت است؟
تفاوت دارد؟

ن ۱۹۷۸، ۱۹۷۹ و
ن ۱۳۷۷.

نمونه در دسترس گروهی از اعضای جامعه هستند که انتخاب آنها فقط به سبب سهولت در نمونه گیری بوده است.^۱

حجم نمونه

برای پژوهش های آزمایشی و علی-مقایسه‌ای، حجم نمونه حداقل ۳۰ نفر در هر گروه توصیه می‌شود (همان منبع). با توجه به این نکته، ۴۰ زن متقاضی طلاق و ۴۰ مرد متقاضی طلاق و به همین میزان زنان و مردان غیر متقاضی که با همسران خود زندگی می‌کردند، از طریق نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند.

ابزار اندازه گیری

پرسش نامه پژوهش: ابزار پژوهش مقیاس شیوه های حل مسأله می باشد. این مقیاس توسط کسیدی و لانگ در طی دو مطالعه ساخته شد که شش عامل را می‌سنجد.^۲ این عوامل عبارتند از: ۱- بی‌یاوری؛ ۲- کنترل حل مسأله؛ ۳- شیوه خلاقیت؛ ۴- اعتماد در حل مسأله؛ ۵- شیوه اجتناب؛ ۶- شیوه تقرب.^۸

این مقیاس شامل ۲۴ سؤال است و هر یک از عوامل در برگیرنده چهار آیتم هستند. عامل بی‌یاوری بیانگر بی‌یاوری کلی فرد در موقعیت های مسأله‌زا است. کنترل حل مسأله بُعد کنترل بیرونی- درونی را در موقعیت های مسأله‌زا منعکس می‌کند. شیوه خلاقیت نشان دهنده برنامه ریزی و در نظر گرفتن راه حل های متنوع می باشد. اعتماد در

۱. دلاور، ۱۳۸۱.

۲. محمدی، ۱۳۷۷.

3. helples ness.
4. Problem solving control.
5. creativity.
6. Problem solving confidence.
7. avoidance.
8. approach.

حل مسأله

در جهت ر

نگرش مثبت

ضرایب

شیوه حل

بی‌یاوری

کنترل حل

شیوه خلاقیت

اعتماد در ح

شیوه اجتناب

شیوه تقرب

ضرایب آل

کافی است

هم‌گن می

شیوه اجرا

در اجرای

اطمینان بخ

پرسش نامه

۱. کسیدی و

۶. کسیدی و

حل مسأله بیان‌گر اعتقاد در توانایی فرد برای حل مشکلات است. شیوه اجتناب تمایل در جهت رد شدن از مشکلات به جای مقابله با آنها را منعکس می‌سازد. شیوه تقرب، نگرش مثبت به مشکلات و تمایل به مقابله رویارویی با آنها را نشان می‌دهد.^۱ ضرایب آلفای کرونباخ^۲ و میانگین هم‌بستگی درونی آیت‌ها برای زیر مقیاس‌های^۳ شیوه حل مسأله در دو مطالعه کسیدی و لانگ در جدول زیر آمده است.

مطالعه ۲		مطالعه ۱		
۰/۱۶	۰/۱۸۶	۰/۳۲	۰/۶۶	بی باوری
۰/۲۸	۰/۱۶	۰/۳۳	۰/۶۶	کنترل حل مسأله
۰/۳۲	۰/۶۶	۰/۲۵	۰/۵۷	شیوه خلاقیت
۰/۳۳	۰/۶۶	۰/۳۹	۰/۷۱	اعتماد در حل مسأله
۰/۲۱	۰/۵۱	۰/۲۱	۰/۵۲	شیوه اجتناب
۰/۲۲	۰/۵۳	۰/۳۲	۰/۶۵	شیوه تقرب

ضرایب آلفا بالای ۵۰ هستند که نونالی^۴ استدلال می‌کند که برای هدف‌های تحقیق کافی است. به علاوه میانگین هم‌بستگی درونی آیت‌ها نشان می‌دهد که مجموعه‌های هم‌گن می‌باشند و می‌توان استدلال نمود که سنجش‌های^۵ پایایی هستند.^۶

شیوه اجرا

در اجرای پژوهش، پژوهش‌گر پس از معرفی خود و بیان هدف پژوهش و اطمینان‌بخشی به فرد درباره محرمانه ماندن اطلاعات در صورت ابراز تمایل آزمودنی، پرسش‌نامه را در اختیار وی قرار می‌داد.

۱. کسیدی و لانگ، ۱۹۹۶؛ به نقل از محمدی، ۱۳۷۷.

2. Cronbach coefficient alpha.
3. subscales.
4. Nunnally.
5. reliable measures.

۶. کسیدی و لانگ، ۱۹۹۶.

ط به سبب

در هر گروه

ق و ۴۰ مرد

خود زندگی

مقیاس توسط

۲

خلاقیت؛^{۴۵}

ر آیتم هستند.

کنترل حل

می‌کند. شیوه

شد. اعتماد در

3. helpless ness

4. Problem sol

5. creativity.

6. Problem sol

7. avoidance.

8. approach.

روش نمره گذاری

سؤالات پرسش نامه به صورت «صفر و یک» نمره گذاری می شد. اگر پاسخ آزمودنی بلی بود، نمره یک و در غیر این صورت نمره صفر ثبت می شد. آیتم های ۵۸ به صورت معکوس نمره گذاری می گشت.

روان و اعتبار پرسش نامه

روایی^۱ و اعتبار^۲ این آزمون توسط مظاهری و قشنگ (۱۳۸۰) بررسی شد. و به ترتیب روایی آزمون از طریق روایی ملاک ۰/۷۶ و اعتبار آن از طریق آزمون - آزمون مجدد (پس از یک هفته) ۰/۸۹ گزارش شده است.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

داده های این پژوهش به کمک نرم افزار Spss از طریق مقایسه دو میانگین مستقل بررسی شد. این داده ها در سطح ۰/۰۵ معنادار می باشد.

نتایج

به منظور پاسخ گویی به سؤالات پژوهش از شاخص های گرایش مرکزی میانگین و انحراف استاندارد استفاده می کنیم و سپس نتایج در جدولی عرضه و تحلیل خواهد شد.

جدول شماره (۱) میانگین و انحراف استاندارد زنان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در مقیاس شیوه های حل مسأله

گروه ها	میانگین	انحراف استاندارد	نمره ۲	درجات آزادی	سطح معناداری
زنان متقاضی	۱۵/۴۰	۲/۵۳	۰/۹۲۰	۷۸	۰/۳۶۰
زنان غیر متقاضی	۱۴/۸۷	۲/۵۶	۰/۹۲۰	۷۷/۹۹	۰/۳۶۰

جدول شماره (۲) میانگین و انحراف استاندارد مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در مقیاس شیوه های حل مسأله

گروه ها	میانگین	انحراف استاندارد	نمره ۲	درجات آزادی	سطح معناداری
مردان متقاضی	۱۴/۶۲	۳/۲۲	-۰/۶۴۱	۷۸	۰/۵۲۴
مردان غیر متقاضی	۱۵/۰۲	۲/۲۲	-۰/۶۴۱	۷۰/۲۲۷	۰/۵۲۴

1. Validity.
2. reliability.

جدول شماره

گروه ها
مردان غیر متقاضی
زنان غیر متقاضی

با توجه به
هیچ تفاوتی
در زیر مقیاس
مذکور در
معناداری

آیا زنان

جدول شماره
مقیاس شیوه

گروه

زنان متقاضی
زنان غیر متقاضی
زنان متقاضی

زنان غیر متقاضی
زنان متقاضی
زنان غیر متقاضی

زنان متقاضی
زنان غیر متقاضی
زنان متقاضی

زنان غیر متقاضی
زنان متقاضی
زنان غیر متقاضی

جدول شماره (۳) میانگین و انحراف استاندارد زنان و مردان غیر متقاضی طلاق در مقیاس شیوه‌های حل مسأله

گروه‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	نمره T	درجات آزادی	سطح معناداری
مردان غیر متقاضی	۱۴/۸۷	۳/۵۶	-۰/۲۷۶	۷۸	۰/۷۸
زنان غیر متقاضی	۱۵/۰۲	۲/۲۸	-۰/۲۷۶	۷۸	۰/۷۸

با توجه به اعداد به دست آمده در قسمت درجه معناداری و میانگین نمرات گروه‌ها، هیچ تفاوت معناداری در مقیاس شیوه‌های حل مسأله مشاهده نگردید، اما گروه‌ها در زیر مقیاس‌های شیوه‌های حل مسأله با یکدیگر تفاوت نشان دادند. هرگاه عدد مذکور در سطح معناداری از ۰/۰۵ کم‌تر باشد، معنادار و اگر بالاتر از آن باشد معناداری رد می‌شود.

آیا زنان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در شیوه‌های حل مسأله با یکدیگر تفاوت دارند؟

جدول شماره (۴) میانگین و انحراف استاندارد زنان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در زیر مقیاس‌های مقیاس شیوه‌های حل مسأله

گروه‌ها	عوامل	میانگین	انحراف استاندارد	نمره T	درجات آزادی	سطح معنی داری
زنان متقاضی طلاق	بی باوری	۱/۸۰	۱/۱۳	۵/۶۰۸	۷۸	۰/۰۰۰
زنان غیر متقاضی	بی باوری	۰/۵۵	۰/۷۴	۵/۶۰۸	۶۷/۵۱۰	۰/۰۰۰
زنان متقاضی طلاق	کنترل حل مسأله	۲/۲۲	۱/۰۲	-۰/۱۰۵	۷۸	۰/۹۱۷
زنان غیر متقاضی	کنترل حل مسأله	۲/۲۵	۱/۱۰	-۰/۱۰۵	۷۷/۵۷۸	۰/۹۱۷
زنان متقاضی طلاق	خلاقیت	۳/۱۷	۱/۱۹	-۱/۰۴	۷۸	۰/۳۰۰
زنان غیر متقاضی	خلاقیت	۳/۴۲	۰/۹۳	-۱/۰۴	۷۳/۵۶۰	۰/۳۰۰
زنان متقاضی طلاق	اعتماد در حل مسأله	۳/۱۰	۱/۴۱	-۰/۸۳۲	۷۸	۰/۴۰۸
زنان غیر متقاضی	اعتماد در حل مسأله	۲/۳۵	۱/۲۷	-۰/۸۳۲	۷۷/۱۸۰	۰/۴۰۸
زنان متقاضی طلاق	اجتناب	۲/۷۰	۱/۲۸	۰/۲۸۳	۷۸	۰/۷۷۸
زنان غیر متقاضی	اجتناب	۲/۶۲	۱/۰۷	۰/۲۸۳	۷۵/۷۲۶	۰/۷۷۸
زنان متقاضی طلاق	تفریب	۳/۴۰	۰/۷۴۴	-۱/۹۷۱	۷۸	۰/۰۵۲
زنان غیر متقاضی	تفریب	۳/۶۷	۰/۴۷۴	-۱/۹۷۱	۶۱/۱۹۹	۰/۰۵۳

بخ آزمودنی
۵. به صورت

و به ترتیب
زمون مجدد

گین مستقل

تین و انحراف
د شد.

یوه‌های حل مسأله

سطح معناداری

۰/۳۶۰

۰/۳۶۰

یوه‌های حل مسأله

سطح معناداری

۰/۵۲۴

۰/۵۲۴

1. Validity.

2. reliability.

همان‌گونه که در جدول مشاهده می‌شود، شیوه‌های حل مسأله زنان متقاضی و غیر متقاضی طلاق با یک‌دیگر متفاوت است. با ملاحظه میانگین نمرات دو گروه در عوامل مختلف و با توجه به اعداد به دست آمده در سطح معناداری، بین زنان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در عوامل بی‌یاوری و تقرب به دست آمده در سطح معناداری مشاهده شد؛ بدین مفهوم که در عامل بی‌یاوری زنان متقاضی طلاق و در عامل تقرب زنان عادی میانگین بالاتری دارند و به ترتیب در سطح $0/999$ در عامل بی‌یاوری و $0/053$ در عامل تقرب با یک‌دیگر تفاوت نشان می‌دهند.

آیا شیوه‌های حل مسأله مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق با یک‌دیگر تفاوت دارد؟

جدول شماره (۵) میانگین و انحراف استاندارد مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در زیر مقیاسهای مقیاس شیوه‌های حل مسأله

گروه‌ها	عوامل	میانگین	انحراف استاندارد	نمره T	درجات آزادی	سطح معنی‌داری
مردان متقاضی طلاق	بی‌یاوری	۱/۶۰	۱/۰۸	۵/۹۶۲	۷۸	۰/۰۰۰
مردان غیر متقاضی	بی‌یاوری	۰/۴۰	۰/۶۷	۵/۹۶۱	۶۵/۲۰۲	۰/۰۰۰
مردان متقاضی طلاق	کنترل حل مسأله	۱/۶۷	۱/۰۲	-۲/۴۵۸	۷۸	۰/۰۱۶
مردان غیر متقاضی	کنترل حل مسأله	۲/۲۰	۰/۸۸	-۲/۴۵۸	۷۶/۳۷۷	۰/۰۱۶
مردان متقاضی طلاق	خلاقیت	۳/۲۰	۱/۱۸	-۱/۸۳۷	۷۸	۰/۰۷۰
مردان غیر متقاضی	خلاقیت	۳/۶۰	۰/۷۰	-۱/۸۳۷	۶۳/۸۷۴	۰/۰۷۱
مردان متقاضی طلاق	اعتماد در حل مسأله	۱/۹۰	۱/۳۷	-۴/۳۸۱	۷۸	۰/۰
مردان غیر متقاضی	اعتماد در حل مسأله	۳/۱۲	۱/۱۱	-۴/۳۸۱	۷۴/۸۰۱	۰/۰
مردان متقاضی طلاق	اجتناب	۲/۸۵	۱/۰۹	۲/۸۱۹	۷۸	۰/۰۰۶
مردان غیر متقاضی	اجتناب	۲/۱۵	۱/۸۲	۲/۸۱۹	۷۷/۹۶۶	۰/۰۰۶
مردان متقاضی طلاق	تقرب	۳/۴۰	۱/۰۳	-۰/۷۳۲	۷۸	۰/۴۶۶
مردان غیر متقاضی	تقرب	۳/۵۵	۰/۷۸	-۰/۷۳۲	۷۲/۶۹۲	۰/۴۶۶

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در شیوه‌های حل مسأله با یک‌دیگر تفاوت دارند. با ملاحظه میانگین دو گروه در عوامل مختلف و با

متقاضی و غیر
گروه در عوامل
ن متقاضی و غیر
؛ بدین مفهوم که
میانگین بالاتری
عامل تقرب با

یگر تفاوت دارد؟
ق در زیر مقیاسهای

درجات آزادی	سطح معنی داری
۷۸	۰/۰۰۰
۶۵/۲۰۰	۰/۰۰۰
۷۸	۰/۰۱۶
۷۶/۳۷۷	۰/۰۱۶
۷۸	۰/۰۷۰
۶۳/۸۷۴	۰/۰۷۱
۷۸	۰/۰
۷۴/۸۰۱	۰/۰
۷۸	۰/۰۰۶
۷۷/۹۶۶	۰/۰۰۶
۷۸	۰/۴۶۶
۷۲/۶۹۲	۰/۴۶۶

می طلاق در شیوه‌های
در عوامل مختلف و با

توجه به اعداد به دست آمده در سطح معناداری، بین مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در عوامل بی‌یاوری، کنترل حل مسأله، اعتماد در حل مسأله و اجتناب، تفاوت معنادار مشاهده شد. در عوامل بی‌یاوری، مردان متقاضی طلاق از میانگین بالاتری نسبت به مردان غیر متقاضی دو گروه در سطح ۰/۹۹۹ برخوردارند. هم‌چنین مردان غیر متقاضی در عامل کنترل حل مسأله میانگین بالاتری نسبت به مردان متقاضی طلاق دارند و دو گروه در سطح ۰/۰۱۶ با یکدیگر تفاوت نشان می‌دهند. از سوی دیگر، در عامل اعتماد در حل مسأله مردان غیر متقاضی دارای میانگین بالاتری بوده و دو گروه در سطح ۰/۹۹۹ با یکدیگر تفاوت دارند. بین مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در عامل اجتناب، تفاوت معنادار مشاهده شد؛ بدین مفهوم که مردان متقاضی طلاق میانگین بالاتری نسبت به مردان غیر متقاضی دارند و دو گروه در سطح ۰/۰۰۶ با یکدیگر تفاوت نشان می‌دهند.

آیا زنان و مردان غیر متقاضی طلاق در شیوه‌های حل مسأله با یکدیگر تفاوت دارند؟

جدول شماره (۶) میانگین و انحراف استاندارد زنان و مردان غیر متقاضی طلاق در زیر مقیاسهای شیوه‌های حل مسأله

گروه‌ها	عوامل	میانگین	انحراف استاندارد	نمره T	درجات آزادی	سطح معنی داری
زنان غیر متقاضی	بی‌یاوری	۰/۵۵	۰/۷۴	۰/۹۴۳	۷۸	۰/۳۴۹
مردان غیر متقاضی	بی‌یاوری	۰/۴۰	۰/۶۷	۰/۹۴۳	۷۷/۰۸	۰/۳۴۹
زنان غیر متقاضی	کنترل حل مسأله	۲/۲۵	۱/۱۰	۰/۲۲۴	۷۸	۰/۸۲۴
مردان غیر متقاضی	کنترل حل مسأله	۲/۲۰	۰/۸۸	۰/۲۲۴	۷۴/۴۱۴	۰/۸۲۴
زنان غیر متقاضی	خلافت	۳/۴۲	۰/۹۳	-۰/۹۴۶	۷۸	۰/۳۴۷
مردان غیر متقاضی	خلافت	۳/۶۰	۰/۷۰	-۰/۹۴۶	۷۲/۸۶۱	۰/۳۴۷
زنان غیر متقاضی	اعتماد در حل مسأله	۲/۳۵	۱/۲۷	-۲/۸۹۹	۷۸	۰/۰۰۵
مردان غیر متقاضی	اعتماد در حل مسأله	۳/۱۲	۱/۱۱	-۲/۸۹۹	۷۶/۶۶۲	۰/۰۰۵
زنان غیر متقاضی	اجتناب	۲/۶۲	۱/۰۷	۱/۹۳۰	۷۸	۰/۰۵۷
مردان غیر متقاضی	اجتناب	۲/۱۵	۱/۱۲	۱/۹۳۰	۷۷/۷۸۹	۰/۰۵۷
زنان غیر متقاضی	تقرب	۳/۶۷	۰/۴۷	۰/۸۶۴	۷۸	۰/۳۹۰
مردان غیر متقاضی	تقرب	۳/۵۵	۰/۷۸	۰/۸۶۴	۶۴/۲۳۶	۰/۳۹۱

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، زنان و مردان غیر متقاضی طلاق با یک‌دیگر در شیوه‌های حل مسأله تفاوت دارند. با ملاحظه میانگین نمره دو گروه در عوامل مختلف و با توجه به اعداد به دست آمده در سطح معناداری، بین زنان و مردان غیر متقاضی در عوامل اعتماد در حل مسأله و اجتناب تفاوت معنادار مشاهده شد. بدین مفهوم که در عامل اعتماد در حل مسأله، مردان میانگین بالاتری نسبت به زنان دارند و این دو گروه در سطح $0/005$ با یک‌دیگر تفاوت نشان می‌دهند. هم‌چنین در عامل اجتناب، زنان از میانگین بالاتری نسبت به مردان برخوردار می‌باشند و این دو گروه در سطح $0/057$ با یک‌دیگر تفاوت نشان می‌دهند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش اخیر مقایسه شیوه‌های حل مسأله زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق بوده است. با توجه به نتایج پژوهش، بین زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق، تفاوتی در کل مقیاس شیوه‌های حل مسأله به چشم نمی‌خورد، اما گروه‌ها در زیرمقیاس‌های مقیاس شیوه‌های حل مسأله در برخی عوامل با یک‌دیگر تفاوت دارند. میانگین گروه‌ها به ترتیب $15/4$ ، $14/62$ ، $14/8$ ، $15/02$ می‌باشد.

اگرچه نتایج این پژوهش نشان داده است که تفاوتی در کل مقیاس شیوه حل مسأله در زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در مجموع به چشم نمی‌خورد، این یافته مغایر با پژوهش‌های دیگر است؛ برای مثال، وینسنت و هم‌کاران (۱۹۷۵)؛ به نقل از برنشتاین و برنشتاین، ترجمه سهرابی و بیرشک، (۱۳۷۷) بر اهمیت آموزش همسران در یادگیری مهارت‌های کارآمد مسأله‌گشایی تأکید کرده‌اند. این پژوهش‌گران دریافتند که همسران پریشان به گونه‌ای چشم‌گیر رفتارهای مسأله‌گشایی منفی‌تر و مثبت‌کم‌تری را در مقایسه با همسران غیر پریشان بروز می‌دهند. علاوه بر این به نظر می‌رسد زوج‌های شادکام در یافتن راه‌های کاهش تنش ابتکار و خلاقیت بیش‌تری دارند که این مسأله منجر به توانایی بالقوه بیش‌تری در مقابله با استرس‌گشته و به سازگاری بهتر و مشکلات روانی - اجتماعی کم‌تر در برخورد با استرس‌ورهای بزرگ‌تر منجر می‌شود.

هم
مسأله‌زا
مشاهده
تبییر
حمایت
این‌که
کم‌روی
موازات
عنوان
کاس
هستند
اهمیت
تنش‌زا
سختی‌ها
اجتماعی
تنش‌زا
از دید
مردان
مردان
زنان
میانگین
نتایج
اشخاصی
۱. سراسون

هم‌چنین این پژوهش نشان داد که زنان و مردان متقاضی طلاق در در موقعیت‌های مسأله‌زا احساس بی‌یاوری می‌کنند. در این عامل بین زنان و مردان غیر متقاضی تفاوتی مشاهده نگردید. میانگین گروه‌ها به ترتیب ۱/۸، ۱/۶، ۰/۵۵ و ۰/۴ است.

تبیین این تفاوت به واسطه نقش حمایت اجتماعی در فرآیند مقابله با بحران است. حمایت اجتماعی مقابله با بحران و سازگاری با تغییر را تسهیل می‌کند. شواهد مبنی بر این که طرق غیرانطباقی تفکر و رفتار به‌طور نامتناسبی در میان افراد با حمایت اجتماعی کم روی می‌دهد در حال افزایش است. آسیب‌پذیری جسمی و روان‌شناختی نیز به موازات کاهش حمایت اجتماعی افزایش می‌یابد. به این معنا که حمایت اجتماعی به عنوان سپری در مقابل آشفتگی‌های زندگی در دنیای پیچیده عمل می‌کند.^۱

کاسل و هم‌کارانش (۱۹۷۶) معتقدند که حمایت‌های اجتماعی در حکم سپری هستند که از اشخاص در برابر استرس حراست می‌کنند. این یافته پژوهشی بیان‌گر اهمیت حمایت اجتماعی در فرآیند مقابله سازگاران با تغییرات زندگی و محرک‌های تنش‌زا است. مرادوات اجتماعی شرایطی را فراهم می‌سازد که بتوانیم در برابر سختی‌های زندگی بایستیم. از سوی دیگر احساس تعلق داشتن ناشی از تماس‌های اجتماعی ضمن کمک به سلامت انسان، برای اشخاصی که در معرض محرک‌های تنش‌زا قرار می‌گیرند همانند عامل ترمیمی عمل می‌کند.

از دیگر یافته‌های پژوهش حاضر آن است که مردان غیر متقاضی در مقایسه با مردان متقاضی طلاق، کنترل بیش‌تری بر موقعیت‌های مسأله‌زا دارند. میانگین نمره مردان متقاضی طلاق ۱/۶۷ و میانگین نمره مردان غیر متقاضی ۲/۲۰ به دست آمد. زنان متقاضی و غیر متقاضی طلاق در این عامل تفاوتی نشان ندادند؛ به این صورت که میانگین زنان متقاضی ۲/۲۲ و زنان غیر متقاضی ۲/۵۲ گزارش شد.

نتایج این پژوهش هم‌سو با نتایج نزو (۱۹۸۵) است. وی خاطر نشان ساخت که اشخاصی که مهارت‌های حل مسأله‌شان را سودمند ارزیابی کردند، در مقایسه با گروهی

۱. سازاسون و سازاسون، ۱۹۸۷.

با یک‌دیگر
در عوامل
مردان غیر
شد.

سبب به زنان
هم‌چنین در
شدند و این دو

تقاضی و غیر
متقاضی و غیر
می‌خورد، اما
با یک‌دیگر
می‌باشد.

شیوه حل مسأله
نورد، این یافته

۱۹۹۰ به نقل از
ش همسران در

ان دریافتند که
بیش‌تر و مثبت

به نظر می‌رسد
ی دارند که این

سازگاری بهتر و
تجر می‌شود.

که مهارت‌های حل مسأله‌شان را غیر سودمند ارزیابی نمودند، جهت‌یابی کنترل درونی بیش‌تری داشتند. از سوی دیگر به نظر می‌رسد اشخاصی که تحت تأثیر منبع درونی کنترل هستند، در مجموع سالم‌تر و متمرکزتر هستند. این اشخاص در جست‌وجوی اطلاعات هستند، هدف‌مدار می‌باشند و بهتر می‌توانند با مسائل برخورد کنند. اما اشخاصی که به منابع بیرون از خود تکیه می‌کنند، نشانه‌هایی از بی‌حالی، رخوت و ناسازگاری را به نمایش می‌گذارند.

یکی از دلایل این‌که بیرونی بودن همراه با سازگاری ضعیف است، می‌تواند این باشد که افراد هنگامی که سرنوشت‌شان را تحت کنترل شخصی می‌بینند، تمایل دارند به نحو مؤثری کار کنند که این به نوبه خود منجر به سازگاری بهتر درونی‌ها می‌شود.

یک دلیل توفیق بیش‌تر افراد درونی ممکن است آن باشد که در مواجهه با شکست، مقاومت و پافشاری می‌کنند و بهتر می‌توانند برای اهداف بلندمدت تلاش کنند. دلیل دیگر می‌تواند آن باشد که درونی‌ها گرایش دارند که درباره هر موقعیتی که در آن قرار می‌گیرند، اطلاعات بیش‌تری گردآورند و از آن اطلاعات بهتر استفاده کنند.

با توجه به نتایج پژوهش، بین زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق، در عامل خلاقیت، تفاوت معنادار به چشم نمی‌خورد. میانگین نمره گروه‌ها به ترتیب زنان متقاضی طلاق ۳/۱۷، مردان متقاضی طلاق ۳/۲۰، زنان غیر متقاضی ۳/۴۲ و مردان غیر متقاضی ۳/۶۰ به دست آمد. این یافته با پژوهش‌های دیگر ناهم‌خوان است، به عنوان نمونه، پژوهش‌ها نشان داده است که زوج‌های شادکام در یافتن راه‌های کاهش تنش و حل مشکلات، ابتکار و خلاقیت بیش‌تری دارند. در همین زمینه پترسن (۱۹۷۹) دریافت که اگر یکی از طرفین به یک عمل آشتی‌جویانه کوچک (مثلاً تقبل قسمتی از مشکل) دست بزند، بحث و مشاجره‌ای که به بن‌بست رسیده است، غالباً به سوی یک مسأله‌گشایی سازنده رهنمون می‌گردد.

نقش و جایگاه این عامل در کارآمدی مسأله‌گشایی به واسطه ارتباط آن با خصوصیات فردی از قبیل هوش و خلاقیت است. مسأله‌گشایی با خصوصیات فردی از قبیل هوش و خلاقیت هم‌بسته است. اگر عوامل دیگر ثابت باشند، خانواده‌هایی که

اعضای آنها
که این خص
بر اساس
اعتماد در
دارند. هم
متقاضی (۵)
یک دیگر ت
۲/۳۵ به دست
توقع فرد
مشکلات به
برای کنار آ
تنش را مقابل
فرد می‌شود.
می‌کنند و مق
پژوهشی، تو
می‌کند که ش
آمدن با روی
این اشخا
اصلاح آن نه
می‌شود شخص
مشکلی که

۱. استرنبرگ (۹۴)
۲. دزوریلا و شید
۳. آبرامسون (Sappington)

اعضای آنها هوش و خلاقیت بیش تری دارند، بهتر مسائل را حل خواهند کرد تا آنهایی که این خصیصه را کم تر دارند.^۱ بر اساس یافته‌های پژوهش هم‌چنین مشخص شد که مردان غیر متقاضی در عامل اعتماد در حل مسأله میانگین بالاتری (۳/۱۲) نسبت به مردان متقاضی طلاق (۱/۹۰) دارند. هم‌چنین مردان غیر متقاضی از میانگین بالاتری (۳/۱۲) نسبت به زنان غیر متقاضی (۲/۳۵) برخوردار می‌باشند. در این عامل زنان متقاضی و غیر متقاضی با یک‌دیگر تفاوتی نشان ندادند. میانگین نمره زنان متقاضی ۳/۱۰، و زنان غیر متقاضی ۲/۳۵ به دست آمد.

توقع فرد کنترل محیط تا حد زیادی موفقیت او را در کوشش برای مواجهه با مشکلات به وجود آمده، افزایش می‌دهد.^۲ از سوی دیگر اشخاصی که به توانایی خود برای کنار آمدن با موقعیت‌های تنش‌زا ایمان دارند، به‌طور سازگارانه با موقعیت‌های تنش‌زا مقابله می‌کنند که این خود، منجر به کاهش فشار روانی از طریق تلاش‌های خود فرد می‌شود. تلاش‌ها موجب افزایش اعتماد و مهارت فرد می‌شوند و سلامت را تضمین می‌کنند و مقاومت در برابر فشار روانی آینده را بیش تر می‌نمایند. در تبیین این یافته پژوهشی، توجه به درماندگی آموخته شده ضرورت می‌یابد. این حالت زمانی بروز می‌کند که شخص معتقد باشد که شکست‌هایش به سبب ناتوانی کلی و دائمی در کنار آمدن با روی داده‌هاست.^۳

این اشخاص تصور می‌کنند که مسائل‌شان در حدی است که خود آنها برای اصلاح آن نمی‌توانند کاری انجام دهند و در نتیجه تسلیم می‌شوند. این نگرش سبب می‌شود شخص در شرایط استرس‌زا به احساس عجز و ناامیدی برسد و برای غلبه بر مشکلی که پیش آمده است، اقدام مؤثری انجام ندهد. کاهش اعتماد به

۱. استرنبرگ ۱۹۹۴؛ به نقل از دیوچنیچ، ۱۹۹۹.

۲. دزوریلا و شیدی، ۱۹۹۲.

۳. أبرامسون (Abramson)، سلیمان (Seligman) و نیزدل (Teasdale)، ۱۹۷۸؛ به نقل از ساینگتون (Sappington)، ۱۹۸۹.

ترل درونی
نیع درونی
ست و جوی
کنند. اما
، رخوت و
ی تواند این
بایل دارند به
می شود.
به با شکست،
کنند. دلیل
که در آن قرار
ند.
لاق، در عامل
ترتیب زنان
۳/۴۱ و مردان
توان است، به
راه‌های کاهش
پترسن (۱۹۷۹)
تقبل قسمتی از
لباً به سوی یک
ارتباط آن با
وصیات فردی از
خانواده‌هایی که

توانمندی‌ها و قابلیت‌ها در زنان نیز احتمالاً می‌تواند ناشی از درماندگی آموخته شده باشد. زنان احتمالاً درماندگی آموخته شده بیش‌تری را تجربه می‌کنند. افراد زمانی که باور داشته باشند که میان پاسخ خود و پاداش و تنبیهی که دریافت می‌کنند رابطه‌ای نیست، احساس درماندگی می‌کنند.^۱

رادلف^۲ و دیگران (۱۹۷۵؛ به نقل از نوابی نژاد ۱۳۷۹) معتقدند که زنان بیش از مردان از دریافت رابطه میان اعمال‌شان (آنچه انجام می‌دهند) و نتیجه آن (آنچه برایشان اتفاق می‌افتد)، ناتوانند.

دیگر یافته این پژوهش بیان‌گر آن است که مردان متقاضی طلاق در مقایسه با مردان غیرمتقاضی، بیش‌تر تمایل دارند که با یک روش مقابله ناسازگارانه از مشکلات اجتناب کنند. میانگین نمره مردان متقاضی طلاق ۲/۸۵، و میانگین نمره مردان غیرمتقاضی ۲/۱۵ گزارش شد. هم‌چنین زنان غیرمتقاضی در مقایسه با مردان تمایل بیش‌تری به رد شدن از مشکلات به جای مقابله رو در رو با آنها دارند. میانگین نمره دو گروه به ترتیب ۲/۶۲ و ۲/۱۵ به دست آمد.

بین زنان متقاضی و غیرمتقاضی در این عامل تفاوت معنادار مشاهده نشد. زنان متقاضی از میانگین ۲/۷۰ و زنان غیرمتقاضی از میانگین ۲/۶۲ برخوردار می‌باشند.

این یافته بیان‌گر آن است که مردان متقاضی طلاق نسبت به مردان غیرمتقاضی و زنان غیرمتقاضی نسبت به مردان، از مهارت‌های مقابله‌ای کم‌تری نظیر تفکر سازنده، روبه‌رو شدن با مشکلات به محض بروز، انعطاف‌پذیری در رفتار و به خود پسخوراندن دادن درباره شیوه‌های کارآمد و ناکارآمد هر موقعیت مفروض برخوردارند. از دیدگاه این گروه، اجتناب در واقع راهی برای به حداقل رساندن مواجهه با محرک‌های تنش‌زاست.

هم‌چنین این پژوهش نشان داد که زنان متقاضی طلاق در مقایسه با زنان غیر

۱. نوابی نژاد، ۱۳۷۹.

2. Radloff.

متقاضی، ن

دارند. مردان

واقع این یا

این امر دار

از عهده آن

نسبت به م

به منظور

۱. مقایسه کا

۲. مقایسه ن

متقاضی

۳. مقایسه ا

۴. مقایسه و

متقاضی

۵. بررسی ا

و مردان

۶. بررسی اثر

مردان مت

امید است د

طلاق و پیش

کتاب‌نامه

۱. برنشتاین، اچ،

سهرابی، بهره

۲. بیرامی، منصور

۳. پوپ، آ، هال،

انتشارات رش

متقاضی، نگرش مثبت کم‌تری به مشکلات و تمایلی کم‌تر به مقابله رو در رو با آنها دارند. مردان متقاضی و غیر متقاضی در این عامل با یکدیگر تفاوتی نشان ندارند. در واقع این یافته بیانگر آن است که زنان متقاضی طلاق نگرش مثبت کم‌تری نسبت به این امر دارند که موقعیت‌های مشکل، بخشی از زندگی طبیعی افراد است و لذا می‌توان از عهده آن برآمد. از این رو در برخورد با موقعیت‌های تنش‌زا، نگرش مثبت کم‌تری نسبت به مقابله رو در رو با آنها دارند.

به منظور گشوده شدن افق‌های جدید در زمینه پژوهش، پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

۱. مقایسه کانون کنترل و شیوه‌های حل مسأله در زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق.
  ۲. مقایسه شیوه‌های حل مسأله و راه‌بردهای مقابله‌ای زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق.
  ۳. مقایسه استرسورها و راه‌بردهای مقابله‌ای زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق.
  ۴. مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و شیوه‌های حل مسأله زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق.
  ۵. بررسی ارتباط میان کانون کنترل و سطوح مختلف استرس، اضطراب و افسردگی زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق.
  ۶. بررسی اثربخشی آموزش مهارت‌های مسأله‌گشایی بر میزان انصراف از طلاق زنان و مردان متقاضی طلاق.
- امید است دست‌آوردهای این پژوهش بتواند نقش مفیدی در شناسایی علل گرایش به طلاق و پیش‌گیری از این معضل اجتماعی ایفا کند.

کتاب‌نامه

۱. برنشتاین، اچ، فیلیپ، برنشتاین، تی، مارسی، شناخت و درمان اختلافات زناشویی، ترجمه حمیدرضا مهربانی، بهروز بیرشک، انتشارات خدمات فرهنگی رسا، ۱۳۷۷.
۲. بیرامی، منصور، خانواده و آسیب‌شناسی آن، انتشارات آیدین، ۱۳۷۸.
۳. پوپ، آ، هال، س، ام، کرای هه، افزایش احترام به خود در کودکان و بزرگسالان، ترجمه پریسا تجلی، انتشارات رشد، ۱۳۷۳.

ماندگی آموخته
می‌کنند. افراد
ریافت می‌کنند

به زنان بیش از
بجه آن (آن چه

مقایسه با مردان
به از مشکلات
بین نمره مردان
با مردان تمایل
میانگین نمره دو

ناهمه نشد. زنان
دار می‌باشند.

ان غیر متقاضی
تری نظیر تفکر

رفتار و به خود
قیمت مفروض

حداقل رساندن

به با زنان غیر

۴. خاکس، غلامرضا، روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه‌نویسی، انتشارات مرکز تحقیقات علمی کشور، ۱۳۷۸.
۵. دلاور، علی، روش تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی، انتشارات نشر ویرایش، ۱۳۸۱.
۶. سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، الهه، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه، ۱۳۷۹.
۷. محمدی، فریده، بررسی شیوه‌های حل مسأله در افراد افسرده و مقایسه آن با افراد عادی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۷۷.
۸. مظاهری، فشنگ، بررسی شیوه‌های حل مسأله و سازگاری زناشویی در زوج‌های بارور و نابارور، نشریه باروری و ناباروری، پژوهشکده ابن‌سینا، ۱۳۸۰.
۹. نوابی‌نژاد، شکوه، روان‌شناسی زن، انتشارات جامعه ایرانیان، ۱۳۷۹.
10. Blank stein, R.k. Flett, H, g. , and watson, S.m. (1992) Coping and academic problem - Solving in test anxiety. *Journal of clinical psychology*, 48, 37-46.
11. Cassidy, T, and Long, C.(1996) Problem Solving style, stress and Psychological illness. development of a multifactorial measure. *British Journal of clinical psychology*. 35, 256-277.
12. D'zurilla I.t. and sheedy, F.c. (1992). The relation between Social problem solving ability and subsequent level of academic competence in college students. *journal of personality and social psychdogy*, 61, 841-846.
13. foxx, M. Richard , pennstate, Harrisburg. Gerald, D.faw (2000). The pursuit of actual problem - Solving behavior. An opportunity for Cambridge center for behavioral studies. 71 - 1 - 14. retrieved from the world wide web <http://www.charis.wlc.edu/publications/symposium>.
14. Gath, D, and Mynors - Wallis, L. (1997). Problem - Solving treatment in primary care. In D.M. clark and C.G. Fairburn (Eds). *Science and practice of cognitive Behavior therapy* (415-431). Oxford , Oxford university press.
15. Haaga, F. a.d. Fine. A, i, and Terill, R.d, Stward, H.b., and beack. T. a. (1995). Social problem - solving deficits, dependancy and depressive syndrom. *Cognitive therapy and Research*, 19, 147-158.
16. Ivanoff, A, Smyth, i.n, Grochowski, S., iang, i, S., and klein , e. k. (1992). Problem Solving and suicidality among prison inmates:

- Another look at state versus trait. *Journal of Personality and social psychology*, 60 , 91 - 93.
17. Kant, H. g, D'Zurilla , I.t. and Maydeu Olivares, A. (1997). Social problem - Solving as a mediation of stress - related depression and anxiety in middle - aged and elderly community residence. *Cognitive thearaphy and Research*, 21, 73 - 96.
  18. Nezu, A.m. (1985). Differences in Psychological distress between distress and in effective problem - solvers . *Journal of counseling psychology*. 32 (1) , 135-138.
  19. Petersen, D.r. (1979). *Assessing interpersonal assessment* , 1 , 221-236.
  20. Sapping ton Andrew. A, (1989) *Adjustment : Thorey, Research and personal applications*.
  21. Vuchinich , Samuel , (1997). *Problem - Solving in families. Research and practice*, Thousand oaks, SAGE pub, e.
  22. Watson, L. d. and tharp, G.r. (1997) *self directed behavior: self modification for personal adjustment*. New York, ITP.

10. Blank ste
academic
psychology
11. Cassidy, T
Psycholog
British Jou
12. D'zurilla I
problem s
competenc
psychdogy,
13. foxx , M. R
pursuit of a
Cambridge
retrieved fr
publications
14. Gath, D, an
in primary c
Science and
Oxford , Oxf
15. Haaga, F. a.
a. (1995). S
depressive sy
16. Ivanoff, A, I
(1992). Prob